Budget 2027

Österåkers Kommun

Vänsterpartiet i Österåker

Ekonomiska förutsättningar

De ekonomiska prognoserna visar att Sverige befinner sig i en period av svag konjunktur, men att återhämtningen successivt tilltar. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) bedömer att den ekonomiska utvecklingen stärks under 2027 genom lägre inflation, stabilare räntenivåer och en förbättrad arbetsmarknad. Sysselsättningen väntas öka samtidigt som arbetslösheten minskar. Den starkare skatteunderlagstillväxten i kombination med en lägre inflation innebär att kommunsektorns köpkraft beräknas öka de kommande åren efter en längre period av realt pressade resurser

Österåkers siffror

Budget 2027: Indexuppräkningen för 2027 är generellt 2,3 procent och består i huvudsak av lönerelaterade kostnadsökningar. Indexuppräkningen uppgår till cirka **67 miljoner kronor** och volymökningarna till **35 miljoner kronor**. Nettokostnadsandelen ska motsvara högst 99 procent av skatt och övriga intäkter. Vi ska ha som mål att effektivisera politikens verksamhet och halvera politikerarvodena, vilket frigör **8 miljoner kronor**. Totalt tillförs verksamheten i vår budget **110 miljoner kronor**. Det är över **110 miljoner kronor mer** än i högermajoritetens budget för 2027.

(Näst) lägsta kommunalskatt i Sverige

En god skattefinansierad välfärd är basen för ett jämlikt samhälle. Den bygger på att medborgarna solidariskt och efter förmåga bidrar till samhällets kostnader. En låg beskattning drar undan medel för vår gemensamma välfärd.

Österåker har i dag landets lägsta kommunalskatt. Vänsterpartiet föreslår därför att skattesatsen höjs med 15 öre till **16,75 kronor per skattekrona från och med 2027**. Skattehöjningen stärker kommunens intäkter med cirka **27 miljoner kronor per år** och bidrar till att säkra välfärdens långsiktiga finansiering. Efter vår föreslagna höjning har Österåker ändå den näst lägsta kommunalskatten i Sverige.

Prisökningarna har inte tidigare fullt kompenserats och inflationen har ätit upp delar av satsningarna under de senaste åren (2023 - 2026). Därför bör budgeten 2027 ta hänsyn till en priskompensation för verksamheten som stämmer överens med kostnadsökningarna. Detta gör Vänsterpartiet i nämndernas budgetramar.

Skattehöjning 15 öre	27 mkr
Index	67 mkr
Volymjusteringar	35 mkr
Budgetresultat	20 mkr

Oförutsedda kostnader	0 kr
Skatteintäkter	2 970,8 mkr

Utmanarrätt

Vänsterpartiet säger nej till utmanarrätt. Vi anser att den kommunala verksamhet som fungerar bra och är av strategisk karaktär, och har möjligheter att bli bättre, ska vara kvar i kommunal regi. Vänsterpartiet vill också att kommunen ska ta tillbaka verksamhet som idag är i privat regi och som bedöms hålla låg kvalité.

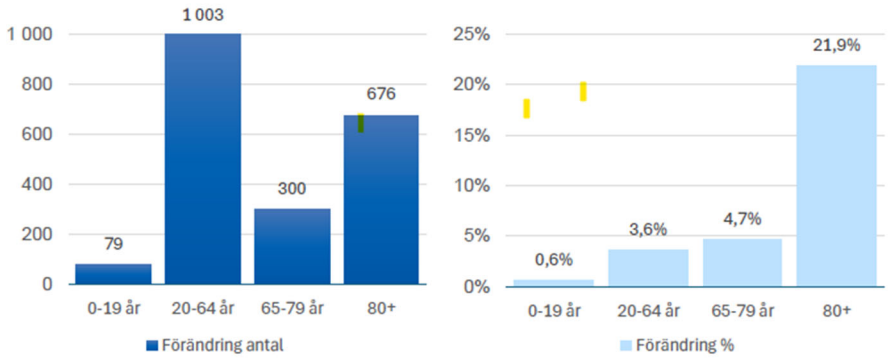
Hållbarhet

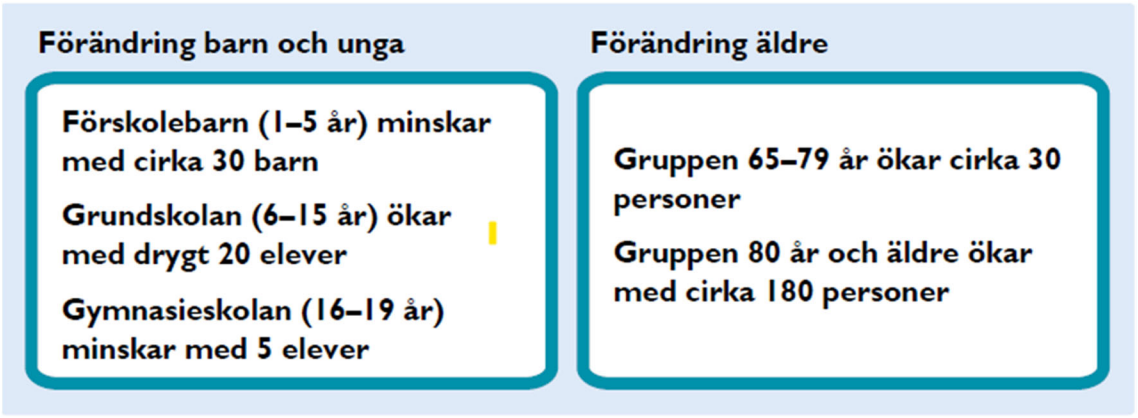
Kommunens genomförande av Agenda 2030 måste prioriteras. För att vi ska nå våra åtaganden måste kraven skärpas. Det behövs också uppföljningar och utvärderingar. Österåker bör snarast se till att förbättra sin måluppfyllnad när det gäller mål 2 om ekologiskt odlad åkermark respektive hållbar konsumtion och produktion, liksom mål 13 om att bekämpa klimatförändringarna.

Befolkningsprognosen

Enligt befolkningsprognosen väntas antalet invånare i Österåker öka med i genomsnitt 454 personer årligen de kommande fem åren. Per den 31 augusti 2026 har kommunen 50 015 invånare och enligt befolkningsprognosen väntas antalet invånare i Österåker öka med i genomsnitt 515 personer årligen fram till och med 2029. Detta motsvarar en befolkningstillväxt på 4,1 procent fram till årsskiftet 2029/2030.

Diagram 6: Förändring i befolkningen 2025–2029, antal och procent

Arbetslöshet

Arbetsförmedlingens statistik visar att arbetslösheten i Österåker har ökat något under de senaste åren. Omkring 1 100-1 200 personer är inskrivna som arbetslösa hos Arbetsförmedlingen, vilket motsvarar cirka 4,5-5 procent av arbetskraften**.**

Två grupper som har särskilda svårigheter på arbetsmarknaden är unga vuxna och utrikes födda. Unga har generellt en svagare förankring på arbetsmarknaden än äldre och växlar oftare mellan studier, tillfälliga anställningar och perioder av arbetslöshet. Den strukturomvandling som sker på arbetsmarknaden riskerar att göra inträdet på arbetsmarknaden svårare för unga utan fullständig gymnasieutbildning.

Det behövs därför ett samlat grepp kring ungdomsarbetslösheten med tydlig ansvarsfördelning, uppföljning och samordning av de insatser som erbjuds. Kommunen har enligt skollagen ett aktivitetsansvar för ungdomar under 20 år som inte fullföljt gymnasiet. Vi vill stärka detta arbete och samtidigt utöka möjligheterna till etableringsjobb, introduktionsjobb och praktikplatser för att motverka långtidsarbetslöshet.

Vi föreslår även ett förstärkt samarbete mellan kommunens arbetsmarknadsinsatser och Komvux kring kartläggning, validering och kompletterande utbildning. Individuella integrationsplaner bör utvecklas med ökat fokus på arbete, egen försörjning och fortsatta studier.

Flyktingverksamhet och integrationsarbete

Riktlinjerna för flyktingverksamheten och dess finansiering måste gås igenom, förbättras och kompletteras. Vi vill att kommunens målsättning, liksom kort- och långsiktig planering för Österåkers integrationsarbete, tydliggörs och konkretiseras. Befintliga insatser och arbetsmetoder måste också utvärderas.

Utbildningskostnader för asylsökande som finansieras genom bidrag från Migrationsverket ska göras allmänt kända och utbildningskostnaderna för elever som har PUT/TUT, vilka också finansieras med bidrag från Migrationsverket, ska administreras via Skolförvaltningen.

Bostäder

Befolkningsprognosen är starkt förknippad med nybyggnation och i kommunen beräknas framförallt inflyttning av människor i förvärvsarbetande åldrar med barn n öka. Byggprognosen visade på en låg byggtakt 2025 och 2026 på grund av lågkonjunkturen. För2027 beräknas nybyggnationen hamna på 250. Det är fortfarande otillräckligt med tanke på att efterfråga uppgår till omkring 450–500 bostäder per år.

Den kraftiga inbromsningen av bostadsbyggande är oroande. Österåker kan få svårt att hålla den avtalade Sverigeförhandling där vi lovat staten att bygga bostäder till år 2035 i utbyte mot mer järnväg. Österåker måste ta ett huvudansvar för att **det byggs hyresrätte**r och billigare bostadsalternativ som gör att unga människor inte tvingas flytta, och som ett sätt att attrahera personal till kommunen.

Målsättningen ska vara att 50 procent av nybyggnation är hyresrätter.

Utnyttja marken maximalt och klimatsmart. Vi föreslår att kraven på antal parkeringsplatser sänks vid nybyggnationer. På det sättet kan mer mark gå till bostäder. Samtidigt kan kommunen bidra till att minska människors behov av att använda bil. Målet ska vara att få ner det så kallade p-talet, det antal parkeringsplatser per nybyggd lägenhet som fastighetsägare är skyldiga att ordna. Kommunen bör planera för minimalt antal p-platser, och istället satsa på att främja resor till fots, med cykel- och kollektivtrafik och uppmuntra till s k mobilitetstjänster som bilpool, cykelrum och cykelpool för att ersätta behovet av egen bil.

Planera bilfria bostadskvarter. Vid planering av ny bebyggelse finns möjlighet att redan från början utforma dem så att framtida invånare får förutsättningar att leva mer hållbart, till exempel utan behov av egen bil. Ett bilfritt bostadskvarter bör ha möjlighet för hemleveranser av varor genom paketboxar, ytor och funktioner för att invänta transporter liksom för källsortering och återbruk samt platser i fastigheten eller området för delade fossilfria fordon. Dessa funktioner kan tillsammans minska behovet av egen bil.

Kultur och idrott

Kommunen ska ha som mål att göra natur- och kulturområden tillgängliga för alla, vilket innebär att alla människor ska ha möjlighet att vistas i och njuta av natur- och kulturlandskapet.

Vi föreslår att kommunen anlägger en **spontanidrottsplats utomhus** där människor kan utöva sport utan att först behöva boka tider. Vi vill att kommunen fortsätter bygga lättillgängliga ställen för rörelse och att Spontanidrottsplatsen placeras någonstans längs tätbebyggda och barnrika Norrgårdsvägen.

Planeringen för en ny simhall ska påbörjas under 2027. Underhållet av den simhall som finns har länge varit eftersatt och Österåker behöver en ny.

Den kommunala musikskolan ger alla barn möjlighet att utveckla sin kreativitet och självkänsla. Den stärker lärandet, främjar psykisk hälsa och skapar gemenskap. Musikskolan är en viktig del av ett jämlikt kulturliv. Genom att satsa kommunalt kan kvaliteten säkras och avgifterna hållas låga. Det är en investering i både barnens framtid och samhällets kulturarv.

Musikskolan täcker hela kommunen men får samma ersättning som privata aktörer med begränsat uppdrag. En genomlysning av eleversättning och uppdrag behövs för rättvisa och kvalitet. Vi bör differentiera ersättningsberäkningen mellan kommunala musikskolan och privata aktörer. Vi bör ta höjd för det kommunala uppdrag som åligger endast den kommunala musikskolan.

Vi står inför en allvarlig lärarbrist inom estetiska ämnen som musik. Österåkers kommun har idag låg attraktionskraft för kompetenta lärare inom dessa områden. Vi bör justera musikskolans lärares lönenivå så att den matchar medel i Stockholms regionen. Idag är en musikskolelärares slutlön lägre än ingångslönen för en musiklärare i grundskolan.

En likvärdig skola

Utbildningsnämnden ansvarar för en av kommunens viktigaste verksamheter – barnens och ungdomarnas rätt till en likvärdig, trygg och kvalitativ utbildning. Skolan kräver riktade och rejäla satsningar som förstärker likvärdighet, minskar elevgrupper, erbjuder moderna lärmiljöer, garanterar en skolplats vid vald skola för alla elever och minskar pedagogernas arbetsbelastning. För det behöver vi ett ansvarsfullt krafttag med en budget som täcker behoven och blickar framåt mot en modern och likvärdig skola.

Utbildningsnämndens verksamhet ska vila på tre övergripande målområden:
1. Pedagogisk kvalitet – undervisningen ska präglas av höga förväntningar, tillräckliga resurser och kompetent personal.
2. Psykosocial trygghet – varje elev ska mötas av trygghet, tillit och stöd. Arbetet mot stress, mobbning och psykisk ohälsa ska prioriteras.
3. Fysiska lärmiljöer – skolor och förskolor ska vara säkra, tillgängliga och inspirerande platser med god arbetsmiljö för både elever och personal.

Vänsterpartiet menar att goda lärmiljöer är grunden för både kunskapsutveckling och välmående. Därför prioriterar vi en kraftig upprustning av de pedagogiska, psykosociala och fysiska lärmiljöerna i hela skolväsendet, från förskola till gymnasium. Detta är en investering i framtiden, inte en kostnad.

1. Pedagogiska lärmiljöer

Kommunen satsar på att minska elevgruppernas storlek och öka personaltätheten. Resurserna riktas mot fler specialpedagoger, studiehandledare och lärare. Kompetensutveckling inom inkluderande och språkutvecklande arbetssätt blir obligatoriskt för samtliga skolor. Digitala verktyg ska användas som stöd för lärande – inte som ersättning för lärare.

2. Psykosociala lärmiljöer

Alla skolor ska ha tillgång till ett fullvärdigt elevhälsoteam bestående av skolkurator, skolsköterska, psykolog och specialpedagog. Kommunen inför ett särskilt stödprogram för psykisk hälsa och trygghet i skolorna. Nolltolerans mot kränkningar och diskriminering kompletteras med förebyggande arbete, elevinflytande och gemensam värdegrundsutveckling. Lärarnas arbetsbelastning ska minska för att öka tid för planering, samarbete och återhämtning.

3. Fysiska lärmiljöer
Kommunen påbörjar en flerårig plan för upprustning av skolornas byggnader, utemiljöer och ventilation. Alla elever och personal ska ha tillgång till fräscha lokaler, tysta arbetsytor och god belysning. Särskilt fokus läggs på tillgänglighetsanpassning, säkerhet och hållbarhet. Skolgårdar ska vara gröna, jämställda och inbjudande.

Förväntade effekter
- Förbättrad studiero och ökad måluppfyllelse.
- Minskad psykisk ohälsa bland elever och personal.
- Attraktivare arbetsplatser och lägre läraromsättning.
- Jämnare kvalitet mellan skolor oavsett stadsdel.
- Bättre fysisk arbetsmiljö som främjar lärande och hälsa.

Jämställdhet och feminism

Österåker måste bli en mer jämställd och trygg kommun. Kommunen måste förstärka sitt arbete för jämlikhet mellan könen, bekämpa könsdiskriminering och stoppa mäns våld mot kvinnor.

I ett internationellt perspektiv ligger Sverige långt fram i frågan om jämställdhet. Trots det råder det på många områden - familj, arbetsliv, politik – en uppenbar skillnad baserad på kön. Uttryck för ojämställdhet är de patriarkala strukturer och hierarkier som fortfarande är starka och styrande när det gäller kvinnors möjligheter att på lika villkor etablera sig inom arbetsliv och politik. Som exempel kan nämnas att i Österåkers kommunfullmäktige är nu 30 av 79 ledamöter (inklusive ersättare) kvinnor.

Vänsterpartiet vill införa en **försöksverksamhet på 6-timmars arbetsdag** med bibehållen lön inom den kommunala äldreomsorgen. Lönerna inom kvinnodominerad verksamhet måste prioriteras och höjas. Det behövs en akut satsning på arbetsmiljö. Vi vill tillsätta en **jämställdhetssamordnare** med uppdrag att arbeta för att jämställdhetsarbetet ska genomsyra den kommunala verksamheten på alla nivåer.

Österåker måste bekämpa **mäns våld mot kvinnor**. Vi vill därför samarbetet med Kvinnojouren och Ungdomsjouren Bellis fortsätter och utvecklas. Stödet till våldsutsatta kvinnor har i hög utsträckning förmedlats av ideella organisationer, i Österåkers kommun av Kvinnojouren. Den kunskap om, och erfarenhet av, dessa kvinnors behov som Kvinnojouren representerar är helt ovärderlig. Kvinnojouren måste därför inte bara få behålla nuvarande stöd utan det måste, med kunskap om den mycket dramatiska ökningen av våld mot kvinnor, kraftigt utökas.

Våld mot kvinnor hänger nära samman med patriarkala mönster. Det krävs därför ett strukturerat och ihärdigt arbete för att ändra könsmaktsordningen, ett ansvar som ligger hos oss alla. Dock har skolan ett särskilt stort ansvar och i Läroplanens första del poängteras bland annat detta. Våra pedagoger behöver kunskap om, och stöd i, hur detta ska genomsyra undervisningen och Vänsterpartiet lägger därför i sin budget medel för kraftfulla insatser i form av utbildning, riktad till skolans personal och elever främst på högstadiet och gymnasiet. Patriarkala strukturer och kvinnohat kan redan under skoltiden bemötas med kunskap och möjligheter till förändring.

Vi föreslår därför att kommunens samtliga högstadieskolor och gymnasier besöks av RFSU:s informatörer för samtal med elever och att skolans personal erbjuds möjlighet att delta på RFSU:s

kurser och fortbildningar under skoltid. Vikariekostnad ska då inte belasta skolornas ordinarie budget.

Ungdomsjouren Bellis bedriver en verksamhet där man erbjuder tid och möjlighet för samtal för ungdomar i Österåker. Bellis riktar sig till alla ungdomar och deras program omfattar bland annat ungdomskvällar, tjejkvällar och hbtqi-kvällar. I sitt viktiga arbete med att ge stöd åt Österåkers unga behöver Bellis ekonomisk support från kommunen.

Kommunen bör satsa på så kallad Bostadsring med grannkommunerna för att snabbt kunna erbjuda ett skyddat boende. Det skulle innebära att hotade kvinnor och deras barn omgående skulle kunna flytta in. I dagsläget är det ofta problemet att få tag i annat boende som tvingar kvinnor och barn att stanna kvar i ett våldsamt hem. Det bör införas en rutin på hur barn i skyddat boende garanteras en förskole- eller skolplats, det har i princip aldrig fungerat under de senaste fem åren.

Vi föreslår att Österåker genomför en **utbildningsinsats för all personal om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld**. Det behövs också en förstärkning av det förebyggande arbetet gällande våld och hot mot kvinnor i nära relationer, genom direkt stöd till skyddat boende för kvinnor.

Ungdomars psykiska ohälsa ökar och Bellis är ett forum där ungdomar kan få stöd på ett mer informellt sätt än det som skolans elevhälsa, region och socialtjänst kan erbjuda. Den kurator som idag är anställd behöver utöka sin tjänst till heltid men idag saknar Bellis ekonomiska möjligheter till detta. Vänsterpartiet stödjer tanken på en heltidstjänst.

Vänsterpartiet vill också intensifiera arbetet mot ökad jämställdhet genom insatser i grundskola och gymnasium och genom jämställdhetsarbete i den politiska och administrativa verksamheten – **kommunen ska vara ett föredöme när det gäller jämställdhet!**

Ökningen av den psykiska ohälsan är större bland tjejer än bland killar. Trötthet, stress och sömnbesvär är några av de vanligaste symptomen. En viktig prioritering är därför en satsning riktad till unga tjejer. Vi vill att kulturen och idrotten ska samarbeta med skola, ungdomsmottagning och socialtjänst för att motverka psykosocial ohälsa.

Miljö och klimat

Vänsterpartiet lägger den grönaste budgeten i Österåker och föreslår en rad satsningar på miljö och klimat. Vi vet att klimatkrisen är akut: Vi måste få ned utsläppen. Vi vill att kommunen nu och framgent ger utrymme för den storsatsning som behövs för en klimatanpassad, hållbar samhällsuppbyggnad.

Klimatkrav Jordens klimatsystem är ur balans och det senaste decenniet är det varmaste som uppmätts. Klimatpolitiska rådet kräver att omfattande, snabba och bestående utsläppsminskningar genomförs på nationell nivå. Här har kommunerna en viktig roll att spela. Det bör ställas konkreta, uppföljbara krav, för att uppnå en utveckling som gynnar klimatet och den biologiska mångfalden.

Vi vill att Österåker ska bli **fossilfritt senast 2030.** Vi vill införa en rad åtgärder för att minska utsläppen och åstadkomma detta. Det är akut att utöka fossilfria transporter och resor**.** Österåker ska ta fram en koldioxidbudget, införa klimatkrav i alla upphandlingar och ha en färdplan för att alla fordon ska drivas med miljömässigt hållbara bränslen. De årliga utsläppsminskningarna av koldioxid ska vara minst 10% och inkludera både konsumtions- och indirekta utsläpp. Kommunen ska propagera för smartare belysning och mindre onödig elförbrukning. Österåker måste investera i **klimatsmart infrastruktur och verksamhet**.

Minska koldioxidutsläppen Jordens uppvärmning beror huvudsakligen på utsläpp av växthusgaser orsakade av mänskliga aktiviteter. Att luftens kemiska sammansättning har förändrats har flera olika orsaker, men främst på grund av ökade utsläpp av koldioxid. Därför är varje bidrag, små som stora, viktiga som minskar utsläppen av koldioxid.

Österåker bör:

a. Elektrifiera fordonsflottan.
b. Kräva att underentreprenörer använder elfordon, eldrivna maskiner och redskap.
c. Påverka Regionen för fossilfri kollektivtrafik och att denna utökas för att minska bilanvändningen.
d. I samarbete med närliggande kommuner anlägga användarvänliga cykelvägar.
e. Anlägga solceller på alla kommunens byggnader där så är lämpligt.
f. Göra ekologiska inköp till kommunens skolor, förskolor, äldrevård och andra aktiviteter, så mycket som möjligt från närliggande producenter.
g. Underlätta för andra och göra egna investeringar i laddstolpar.
h. Investera i kommunala centralanläggningar där man samlar ett större antal solceller på en plats.

Öka den biologiska mångfalden Den biologiska mångfalden är den grund som hela naturen vilar på, eftersom olika arter står i nära koppling till varandra. Det är också tack vare den biologiska mångfalden som en lång rad livsviktiga funktioner skapas i naturen. Insekter och maskar hjälper till att bryta ned växtdelar till jord. Växterna skapar syre genom den så kallade fotosyntesen. Våtmarker kan rena vattnet. Naturen, och vi människor, är beroende av ett ekosystem i balans.

Det finns också en tydlig koppling mellan biologisk mångfald och klimat. En artrik och varierad natur är ett skydd mot klimatförändringar. Gamla skogar och våtmarker lagrar stora mängder växthusgaser och hjälper på så sätt till att begränsa den globala uppvärmningen.

Österåker bör:

a. Stå för en hållbar skogsförvaltning och plantera träd.
b. Anlägga naturbaserade dagvattensystem och våtmarker.
c. Odla ängsmark på delar av kommunens parkmark för att gynna pollinerare.
d. Upplåta mark för fler odlingslottsföreningar.
e. Anlägga naturreservat.
f. Anlägga större rabatter och plantera in blommor som gynnar pollinering

g. Genom sitt planmonopol och sin översikts- och detaljplanering styra sin planläggning av nya byggnadsområden så att hänsyn tas till naturvärden och biologisk mångfald.
h. Informera invånare och besökare om naturvärden som finns inom kommunen på kommunens hemsida. Ge riktade informationsinsatser till invånare, civilsamhälle och företag om hur de kan bidra för att främja biologisk mångfald.

Utforma ett framtidens bostadsområde. Om vi vill minska utsläppen av växthusgaser, öka den biologiska mångfalden och leva hållbart måste vi ändra vårt sätt att leva och bo. Nordostkommunerna är finansiellt starka med välutbildade invånare och borde vara väl lämpade att gå i bräschen för att skapa socialt och biologiskt hållbara bostadsområden. Områden med byggnader i trä med möjlighet till närodlad mat, där det finns ett hållbart vatten- och avloppssystem och skyddsrum för att klara eventuella kriser.

Nybyggnation och fastigheter. Kommunen ska införa en klimat- och miljöanpassad standard, med höga krav, vid all upphandling av tjänster och produkter. Nya byggnader förses med solceller, för befintligt fastighetsbestånd upprättas en plan för när solceller ska vara på plats. Mark som används för att bli "hårdgjorda ytor", som parkeringsplatser, ska förses med träd och annan växtlighet, cykelparkering och laddstolpar, företrädesvis också solceller när det handlar om större områden.

Vi behöver **klimatanpassa.** Kommunen måste öka sina insatser för att förebygga naturolyckor, och räkna in extremväder på ett helt annat sätt än tidigare. Vi behöver bland annat planera för översvämningar likt de vi redan sett på många platser i Sverige. Även Österåker har haft översvämningar, om än hittills inte av extrem karaktär. Vid nybyggnation måste den sannolika vattenhöjning som klimatförändringarna kommer att medföra tas med i beräkningen vid val av lämpliga platser att bygga på.

Kommunen ska vid nybyggnation **kräva miljöcertifiering** enligt SGBC Miljöbyggnad Guld. Möjligheten att bygga även större byggnader i ett **icke ändligt material** (till exempel trä) ska tas i beaktande vid varje tillfälle. Om beslutet blir att bygga i ett ändligt material ska det motiveras varför man väljer detta.

Kommunen bör gå över till en effektiv och **100 procent förnybar fastighetsuppvärmning** och elproduktion för drift av kommunala fastigheter. Eldning av fossila bränslen som plast och torv i fjärrvärmeverk behöver snarast fasas ut och befintliga byggnader energieffektiviseras.

Andra förslag från Vänsterpartiet:

- Utveckla ett lokalt busstrafiknät.
- Systemet för matåtervinning på Ljusterö behöver byggas ut.
- Konstgräsplaner ska vara miljömässigt hållbara och inte bidra till spridning av mikroplaster.
- Andelen närproducerad mat liksom andelen ekologisk och vegetarisk kost behöver öka kraftigt. Enligt jämförelseverktyget Kolada ligger Österåker bland de sämsta 25% i

Sverige när det gäller andel ekologiskt odlad åkermark, liksom när det gäller antal insamlade kg/person av det totala kommunala avfallet.

Vänsterpartiet föreslår en **omfattande utbildningsinsats**, gärna i Naturskyddskyddsföreningens regi, riktad mot politiker och tjänstemän, för att skapa en stadig grund för målet en fossilfri kommun 2030. Vi menar att det är politikers absoluta ansvar att vidta åtgärder som ligger i linje med vad forskningen säger om klimat och miljö. Det är också politikens uppgift att underlätta för medborgare att göra bra klimatval i vardagen. IPCCs rapport har talat om att den utsläppsbudget som finns för att med 67 procents sannolikhet klara 1,5 graders-nivån, är ca 340 miljarder ton koldioxidekvivalenter. Det motsvarar 7 - 8 år med dagens utsläppsnivåer. Vi har ingen tid att förlora.

Forskningen konstaterar att skog som tidigare fungerat som kolsänka inte gör det längre. Att bromsa klimatförändringarna blir alltså en alltmer akut politisk uppgift, **men de beslut som krävs för att minska utsläppen fattas inte.** De svenska utsläppen har ökat de senaste åren. Därför bör kommunen inrätta ett **medborgarråd** för klimatet som får i uppgift att under mandatperioden ta fram förslag för hur kommunens utsläpp ska minskas i enlighet med Parisavtalet.

I många svenska kommuner finns sedan länge **”fritidsbanker”.** De fungerar ungefär som bibliotek men i stället för böcker kan medborgare låna sport- och fritidsutrustning. De saker som lånas ut är sådant som människor skänkt. Fritidsbanker är ett koncept som passar väl in i den förändring vi behöver göra för att bli ett hållbart samhälle. De medför en minskning av miljöförstörande nyproduktion, och ett användande av fullt fungerande produkter som annars skulle ligga oanvända i förråd, eller kanske till och med slängas. Ett flertal kommuner i Sverige har axlat huvudmannaskapet för en Fritidsbank. Vi föreslår att Österåker tar på sig huvudmannaskapet för en Fritidsbank, tillhandahåller lämplig lokal och anställer en person som får i uppdrag att arbeta för att få i gång verksamheten.

Antalet **infartsparkeringar**, framför allt i anslutning till Roslagsbanan, behöver öka, liksom antalet **laddstolpar** på dessa och i kommunen som helhet. Vi vill också att Österåker tar efter Danderyds kommun och delar ut parkeringstillstånd till kommuninvånarna, så att de har en större chans att få plats på kommunens infartsparkeringar.

De transporter som är mest klimatvänliga sker **till fots och per cykel.** Vänsterpartiet vill att kommunen utökar antalet infartsparkeringar - för bilar, men också för cyklar. Det bör finnas cykelgarage vid knutpunkter, i synnerhet centralt. Vi vill att byggandet av cykel- och gångvägar fortsätter, med målsättningen att det ska finnas ett bra, sammanhängande cykelnät i kommunen. Vi vill att alla centrala cykelstråk ska vara försedda med belysning. Vintertid ska cykelvägar saltsopas för att möjliggöra cykling. Vi vill också att det görs en kartläggning på var det behövs cykelvägar för att medborgare enkelt ska kunna göra utflykter i kommunen, exempelvis till populära badställen.

Österåker ska **säkerställa att kommunens pensionspengar inte investeras på ett sätt som belastar klimatet.** Allt fler fonder skapas som försöker investera så att negativ miljöpåverkan minimeras och kommunen bör välja sådana. Som stor kund till fondbolag bör kommunen också använda sin möjlighet att påverka ytterligare i en riktning som ligger i linje med vad klimatforskningen säger.

När alltmer av landskapet och dygnet blir belyst, minskar livsutrymmet för alla nattlevande arter. Den belysta ytan globalt ökar idag med 2–6 procent per år, vilket innebär en dubblering på ca 20 år. En orsak till ökningen är den tekniska utveckling som erbjuder allt billigare belysning, exempelvis lysdioder (så kallad LED-belysning). Man talar nu allt oftare om "**ljusföroreningar**", och de vetenskapliga beläggen ökar för att de har betydande konsekvenser och är ett underskattat miljöproblem som redan idag har effekt på arters överlevnad. Vänsterpartiet vill att kommunen tar fram en **plan för offentlig ljussättning utomhus**, i samverkan med sakkunniga.

Köttkonsumtion och miljömåltider. Den stora delen av matens klimatpåverkan kommer från köttet. Genom att äta mindre kött och dessutom välja mycket ekologiskt minskar matens klimatpåverkan och ökar naturens möjlighet att klara av klimatförändringarna. Vänsterpartiet föreslår att Österåker tar till sig av goda exempel från resten av landet. Ett exempel är att införa att grunden i barnens meny är växtbaserad, medan kött och/eller fisk finns som tillbehör för den som vill. Det innebär bland annat att behovet av specialkost näst intill försvunnit.

Österåker saknar **ett mätbart och tidsbundet mål** för hur mycket kommunen ska minska mängden kött som serveras. Målsättningen bör vara att mängden kött som serveras i skolor och förskolor åtminstone ska halveras till 2030. Måltidspersonal i kommunal verksamhet ska ges möjlighet att vidareutbilda sig i vegetarisk/vegansk matlagning och inspireras av kollegor som hunnit längre i sitt klimatarbete, till exempel genom studiebesök.

Kommunen måste också börja ställa högre djurskyddskrav vid upphandling av kött och mejeriprodukter, till exempel genom att välja KRAV-märkt. En annan viktig målsättning är att alla måltider blir så kallade "miljömåltider" genom att vara säsongsanpassade, liksom att man hela tiden arbetar för att minska matsvinnet.

Vård och omsorg

Vänsterpartiet vill se en omsorg som är tillgänglig, likvärdig och håller hög kvalitet. Omsorgen ska se till människors behov och rätt till värdigt liv. Omsorgsyrket ska säkerställa trygga anställningar. I arbetslivet ska det gå att leva på sin lön och som pensionär ska det gå att leva på sin pension. Kommunen har idag svårt att rekrytera personal som är utbildad och som vill utbilda sig. För att öka kvaliteten, statusen och intresset för vård- och omsorgsyrken behöver vi se till helheten - arbete och livspussel.

Vänsterpartiet vill satsa på en omsorg i egen regi, trygga anställningar, avskaffat karensavdrag lönelyft och bättre förutsättningar inom LSS.

Enebacken i egen regi Österåkers kommun har som mål att erbjuda äldreomsorg av hög kvalitet och skapa attraktiva arbetsplatser. För att uppnå detta vill vi att Enebacken återgår i kommunal regi. När omsorgen drivs av kommunen kan vi säkerställa goda arbetsvillkor, kontinuitet och högre kvalitet för de äldre. Personalens kompetens tillvaratas och resurserna används mer effektivt. Det är dags att sätta både omsorgstagare och medarbetare i centrum – Enebacken hör hemma i egen regi.

Trygga anställningar Trygga anställningar ger tryggare ekonomi, ökad psykisk hälsa för personal och bättre kvalitet i mötet med de äldre. För att uppnå god kvalitet och en attraktivitet bör satsningar på höjda löner, arbetstidsförkortning och heltid som norm genomföras. Undersköterskor i Österåkers kommun säger att det viktigaste i arbetet med äldre är bemötandet. Personalens bemötande skapar kvalitet och då behövs det förutsättningar i form av rimlig arbetsbörda och återhämtning. Även Kommunal betonar vikten av att skapa rätt förutsättningar för personal att kunna upprätthålla god kvalitet.

Avskaffa karensavdrag Karensavdrag gör att många inte har råd att vara hemma vid sjukdom, vilket hotar både hälsa och arbetsmiljö. Enligt Handels går 7 av 10 till jobbet trots sjukdom – med ökad smittspridning som följd. Välfärdsyrken med låga löner drabbas hårdast. Sverige är ensamt i Norden om karens, och enligt LO har andra länder inte sett ökade sjukskrivningar. I Österåker kostar karensavdraget ca 6 miljoner kronor (år 2023). För ett jämlikt samhälle bör kommunen verka för att avskaffa karensavdraget i nästa avtalsrörelse.

Lönelyft Lågkonjunkturen och inflationen har slagit hårt mot löneutvecklingen. Trots en löneförhöjning i kronor (positiv nominell löneökning) kan kommunanställda och anställda inom välfärdsverksamhet köpa färre varor och tjänster (lägre köpkraft) och får därmed en negativ real löneutvecklingen. Kommunen kan i löneprocessen betona behovet av högre löneökningar utifrån verksamhetens behov av att rekrytera, behålla, motivera och utveckla de anställdas kompetens och därmed verksamhetens. Det finns mycket goda skäl att ge kommunanställda och anställda i välfärdssektorn inflationskompensation i lokala lönerevisioner. Vänsterpartiet föreslår ett riktat lönelyft inom vård- och omsorg.

Bättre förutsättningar inom LSS LSS är en frihetsreform. Personer med funktionsnedsättningar ska kunna leva som andra och ha full delaktighet i samhället. För det krävs det medarbetare som har tid och som ges förutsättningar att kunna utföra sitt arbete. Vänsterpartiet vill se ökad bemanning, prioriterad kompetensutveckling för medarbetare och en satsning på näringsrik kost på boenden.

Kostnadsutveckling Kommunens nämnder får idag inte tillräcklig uppräkning av sina budgetramar i förhållande till löne- och kostnadsökningar. Vänsterpartiet föreslår en indexuppräkning enligt SKR:s pris- och löneprognos, vilket innebär att kommunens budgetramar justeras i takt med kostnadsutvecklingen.

Näringslivs- och arbetsmarknadsnämnden

Fokus: Komvux, integration och minskad ungdomsarbetslöshet bland utrikesfödda (18–24 år).

Utgångspunkten är att en jämlik arbetsmarknad kräver sociala investeringar. Kommunen ska vara en aktiv aktör i att minska ojämlikheten, bryta segregationen och skapa framtidstro genom utbildning, språk och arbete. Vänsterpartiet vill därför stärka Komvux och SFI, skapa en garanti för unga utrikesfödda och utveckla kommunala utbildningar inom bristyrken.

Prioriterade mål 2027

1. Fler unga utlandsfödda i arbete eller utbildning
Inrätta ”Ung framtid” – ett lokalt program som garanterar ungdomar mellan 18–24 år en individuell plan inom tre månader. Samverkan mellan Arbetsmarknadsenheten, Komvux, KAA och lokala företag. Kommunen stärker coachning, praktik och mentorskapsprogram i samarbete med civilsamhället. 10 nya kommunala traineeplatser per år inrättas.
Måltal:
- Arbetslösheten bland unga utlandsfödda ska minska med 25 % till 2028.
- Minst 80 % av deltagarna i ”Ung framtid” går vidare till arbete eller studier.

2. Stärkt Komvux och livslångt lärande
Kommunen höjer finansieringen till yrkesinriktade komvuxutbildningar med språkstöd (yrkessvenska). Andelen lärarledda timmar inom SFI ökas till minst 50 %. Studiehandledning på modersmål införs i yrkeskurser. Kommunen inför en ”andra chans-garanti” – alla vuxna under 30 år utan gymnasieexamen erbjuds plats inom Komvux eller Jobbvux.
Måltal:
- Andelen godkända betyg inom SFI ska öka från 80 % till 88 %.
- Antalet deltagare i yrkesinriktade komvuxkurser ökar med 30 %.

3. Integration genom praktik och kommunala jobb
Kommunen skapar ett 1-årigt kommunalt integrationsprogram: språkträning, samhällsorientering och praktik i kommunal regi. Arbetsmarknadsenheten får utökat mandat att samordna arbetsplatser i kommunens verksamheter. Kommunen inför ”Samhällsjobb Österåker” – tidsbegränsade anställningar för långtidsarbetslösa och nyanlända.
Måltal:
- Minst 100 praktik- eller samhällsjobb för nyanlända 2027.
- 60 % går vidare till reguljärt arbete eller studier.

4. Ett inkluderande näringsliv
Kommunen ska aktivt stödja företag som erbjuder praktikplatser, språkpraktik och lärlingsprogram. Ett Integrationscenter för arbete och utbildning skapas – en fysisk plats där Komvux, SFI, Arbetsmarknadsenheten och näringslivsservice samverkar. Kommunen inför sociala krav i upphandlingar: leverantörer ska erbjuda praktik för unga eller nyanlända.

Förväntade effekter
- Minskad arbetslöshet bland unga utlandsfödda (från 18 % till under 13 %).
- Förbättrade språkkunskaper och högre genomströmning i Komvux.
- Fler kommunala arbetsplatser som inkluderar nyanlända.
- Stärkt social sammanhållning och långsiktigt minskat beroende av försörjningsstöd.

Socialnämnden

Socialnämnden har ett avgörande ansvar för att säkerställa trygghet, stöd och omsorg för kommunens invånare. Vänsterpartiet menar att ett starkt socialt skyddsnät, förebyggande arbete och ett jämlikt samhälle är grunden för långsiktig välfärd. Därför prioriterar vi att upprätthålla kommunens nollvision om vräkningar av barnfamiljer, att stärka det förebyggande arbetet för ungdomars välmående, att bekämpa mäns våld mot kvinnor och att minska skolfrånvaron genom samverkan mellan skola och socialtjänst. Vår inriktning innebär ett tydligt fokus på trygghet, jämlikhet och tidiga insatser – även om det kräver ökade resurser.

Mål och inriktning

Vänsterpartiets förslag till verksamhetsplan och budget 2027 för Socialnämnden bygger på fem huvudmål:

1. Ingen barnfamilj ska vräkas – kommunens nollvision ska vara verklighet.
2. Tidiga och samordnade insatser för att förebygga utanförskap, missbruk och kriminalitet.
3. Förstärkt skydd och stöd till våldsutsatta kvinnor och barn.
4. Minskad skolfrånvaro genom finansiering av skolsociala team (SST).
5. Ett jämställt och inkluderande samhälle – stärkt stöd till familjer, kvinno- och ungdomsjourer.

Förebyggande och främjande arbete

Socialnämnden ska, i samarbete med Kultur- och fritidsnämnden, bedriva ett aktivt främjande arbete för att motverka utanförskap och kriminalitet bland ungdomar. Genom satsningar på meningsfull fritid, föreningsstöd och samverkan med civilsamhället kan kommunen stärka ungdomars välmående. Extra resurser till Trygg i Österåker möjliggör fler fältassistenter, drogförebyggande arbete och stöd till föräldrar i utsatta områden.

Skolfrånvaro

Problematisk skolfrånvaro ska minskas genom att permanenta och finansiera Skolsociala team (SST). Dessa team, som består av personal från både skola och socialtjänst, arbetar med tidig upptäckt, stöd till familjer och återgång till skolan. Insatsen stärker samverkan mellan Utbildningsnämnden och Socialnämnden och bidrar till ökad studiero och trygghet.

Mäns våld mot kvinnor och skydd av barn

Vänsterpartiet vill stärka det förebyggande arbetet mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld. Kommunen ska ge direkt ekonomiskt stöd till skyddade boenden och kvinnojourer samt till Ungdomsjouren Bellis. En särskild handlingsplan ska tas fram för barn som drabbats av våld i nära relationer. Satsningen omfattar även utbildningspaketet ’Machofabriken’, riktat till skol- och fritidspersonal för att motverka destruktiva maskulinitetsnormer.

Nollvision mot vräkning av barnfamiljer
Kommunen ska garantera att nollvisionen mot vräkningar av barnfamiljer efterlevs. Detta innebär tidiga insatser, ekonomiskt stöd och nära samverkan mellan socialtjänst, hyresvärdar och civilsamhället. Ingen familj med barn ska förlora sitt hem på grund av ekonomiska svårigheter.

Familjestöd och rådgivning
För att öka tillgängligheten till stöd sänks avgiften för familjerådgivning. Kommunen ska erbjuda avgiftsfria samtal till låginkomsttagare och ensamstående föräldrar. Detta förebygger konflikter och psykisk ohälsa och bidrar till social stabilitet.

Förväntade effekter
- Minskad hemlöshet och inga vräkningar av barnfamiljer.
- Färre ungdomar i riskzon för kriminalitet och missbruk.
- Ökad trygghet för kvinnor och barn i våldsutsatta situationer.
- Lägre skolfrånvaro genom skolsociala team.
- Förbättrat samarbete mellan socialtjänst, skola och kultur- och fritidssektorn.